

DOMSTOLENS DOM (Anden Afdeling)

4. oktober 2018 (*)

»Præjudiciel forelæggelse – område med frihed, sikkerhed og retfærdighed – grænser, asyl og indvandring – forordning (EU) nr. 604/2013 – artikel 3 – afgørelse af, hvilken medlemsstat der er ansvarlig for behandlingen af en ansøgning om international beskyttelse, der er indgivet af en tredjelandstatsborger i en af medlemsstaterne – behandling af en ansøgning om international beskyttelse, uden at det udtrykkeligt er afgjort, hvilken medlemsstat der er ansvarlig for behandlingen – direktiv 2011/95/EU – artikel 9 og 10 – forfølgelse på grund af religion – bevis – iransk lovgivning om apostasi – direktiv 2013/32/EU – artikel 46, stk. 3 – effektive retsmidler«

I sag C-56/17,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Administrativen sad Sofia-grad (forvaltningsdomstolen i Sofia, Bulgarien) ved afgørelse af 23. januar 2017, indgået til Domstolen den 3. februar 2017, i sagen

Bahtiyar Fathi

mod

Predsedatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite,

har

DOMSTOLEN (Anden Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, M. Ilešič (refererende dommer), og dommerne A. Rosas, C. Toader, A. Prechal og E. Jarašiūnas,

generaladvokat: P. Mengozzi,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

- den ungarske regering ved M.Z. Fehér, G. Koós og E. Tóth, som befuldmægtigede,
- den polske regering ved B. Majczyna, som befuldmægtiget,
- Det Forenede Kongeriges regering ved S. Brandon, som befuldmægtiget, bistået af barrister M. Gray,
- Europa-Kommissionen ved M. Condou-Durande og I. Zaloguin, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 25. juli 2018,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 4, stk. 2, artikel 4, stk. 5, litra b), artikel 9, stk. 1 og 2, og artikel 10, stk. 1 og 2, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/95/EU af 13. december 2011 om fastsættelse af standarder for anerkendelse af tredjelandstatsborgere eller statsløse som personer med international beskyttelse, for en ensartet status for flygtninge eller for personer, der er berettiget til subsidiær beskyttelse, og for indholdet af en sådan beskyttelse (EUT 2011, L 337, s. 9), af artikel 3, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 604/2013 af 26. juni 2013 om fastsættelse af kriterier og procedurer til afgørelse af, hvilken medlemsstat der er ansvarlig for behandlingen af en ansøgning om international beskyttelse, der er indgivet af en tredjelandstatsborger eller en statsløs i en af medlemsstaterne (EUT 2013, L 180, s. 31, herefter »Dublin III-forordningen«), og af artikel 46, stk. 3, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2013/32/EU af 26. juni 2013 om fælles procedurer for tildeling og fratagelse af international beskyttelse (EUT 2013, L 180, s. 60).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem Bahtiyar Fathi og predsedatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite (direktør for det statslige agentur for flygtninge, Bulgarien, herefter »DAB«) vedrørende sidstnævntes afslag på den af Bahtiyar Fathi indgivne ansøgning om international beskyttelse.

Retsforskrifter

International ret

Genèvekonventionen

- 3 Konventionen om flygtnings retsstilling, undertegnet i Genève den 28. juli 1951 (*United Nations Treaty Series*, bind 189, s. 150, nr. 2545 (1954)), trådte i kraft den 22. april 1954 og er blevet suppleret af og ændret ved protokollen om flygtnings retsstilling, indgået i New York den 31. januar 1967, der trådte i kraft den 4. oktober 1967 (herefter »Genèvekonventionen«).
- 4 Ifølge Genèvekonventionens artikel 1, afsnit A, stk. 2, første afsnit, skal udtrykket »flygtning« finde anvendelse på enhver person, der »som følge af velbegrunnet frygt for forfølgelse på grund af sin race, religion, nationalitet, sit tilhørsforhold til en særlig social gruppe eller sine politiske anskuelser befinder sig uden for det land, i hvilket han har statsborgerret, og som ikke er i stand til – eller på grund af sådan frygt, ikke ønsker – at søge dette lands beskyttelse; eller som ikke har nogen statsborgerret og på grund af sådanne begivenheder befinder sig uden for det land, hvor han tidligere havde fast bopæl, og ikke er i stand til – eller på grund af sådan frygt ikke ønsker – at vende tilbage dertil«.

EMRK

- 5 Den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, undertegnet i Rom den 4. november 1950 (herefter »EMRK«), bestemmer i artikel 15 med overskriften »Fravigelse af forpligtelser under offentlige faretilstande«:

»1. Under krig eller anden offentlig faretilstand, der truer nationens eksistens, kan en Høj kontraherende Part træffe forholdsregler, der fraviger dens forpligtelser ifølge denne konvention, i det omfang det er strengt påkrævet af situationen, og forudsat at sådanne forholdsregler ikke er uforenelige med dens andre forpligtelser ifølge folkeretten.

2. Der kan ikke med hjemmel i denne bestemmelse gøres afvigelse fra artikel 2 [»Ret til livet«], undtagen ved død som følge af lovlige krigshandlinger, eller fra artiklerne 3 [»Forbud mod tortur«], 4, stk. 1, [»Forbud mod slaveri og tvangsarbejde«] og 7 [»Ingen straf uden retsregel«].

[...]«

EU-retten

Direktiv 2011/95

6 Direktiv 2011/95 ophævede med virkning fra den 21. december 2013 Rådets direktiv 2004/83/EF af 29. april 2004 om fastsættelse af minimumsstandarder for anerkendelse af tredjelandstatsborgere eller statsløse som flygtninge eller som personer, der af anden grund behøver international beskyttelse, og indholdet af en sådan beskyttelse (EUT 2004, L 304, s. 12).

7 Følgende fremgår af 16. betragtning til direktiv 2011/95:

»Dette direktiv respekterer de grundlæggende rettigheder og overholder de principper, som bl.a. anerkendes i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder. [...]«

8 Direktivets artikel 2 har følgende ordlyd:

»I dette direktiv forstås ved:

[...]

h) »ansøgning om international beskyttelse« en anmodning, der indgives af en tredjelandstatsborger eller statsløs om beskyttelse fra en medlemsstat, når der er grundlag for at antage, at ansøgeren søger om flygtningestatus eller subsidiær beskyttelsesstatus, og vedkommende ikke udtrykkeligt anmoder om anden form for beskyttelse, der ikke er omfattet af dette direktiv, og som kan søges særskilt

[...]«

9 Direktivets artikel 4 bestemmer:

»1. Medlemsstaterne kan betragte det som ansøgerens pligt hurtigst muligt at forelægge alle de elementer, der er nødvendige for at underbygge ansøgningen om international beskyttelse. Medlemsstaterne har pligt til i samarbejde med ansøgeren at vurdere de relevante elementer i ansøgningen.

2. De i stk. 1 nævnte elementer består af ansøgerens forklaringer og al anden for ansøgeren tilgængelig dokumentation om ansøgerens alder, baggrund, herunder eventuelle slægtnings baggrund, identitet, statsborgerskab(er), tidligere opholdssted(er) og –land(e), tidligere asylansøgninger, rejserute, rejsedokumentation samt grundene til, at vedkommende ansøger om international beskyttelse.

3. Vurderingen af en ansøgning om international beskyttelse foretages ud fra det specifikke sagsforhold, og der tages herunder hensyn til:

- a) alle relevante kendsgerninger vedrørende hjemlandet på det tidspunkt, hvor der træffes afgørelse om ansøgningen, herunder hjemlandets love og andre bestemmelser og den måde, hvorpå de anvendes
- b) relevante forklaringer og dokumentation forelagt af ansøgeren, herunder oplysninger om, hvorvidt ansøgeren har været eller kan blive udsat for forfølgelse eller alvorlig overlast
- c) ansøgerens personlige stilling og forhold, herunder faktorer som baggrund, køn og alder, for på grundlag af ansøgerens personlige forhold at vurdere, om de handlinger, som vedkommende har været eller kan blive udsat for, kan udgøre forfølgelse eller alvorlig overlast

[...]

4. Hvis en ansøger allerede har været udsat for forfølgelse eller alvorlig overlast eller direkte trusler om sådan forfølgelse eller sådan overlast, er der god grund til at formode, at ansøgeren har en velbegrundet frygt for forfølgelse eller løber en reel risiko for at lide alvorlig overlast, medmindre der er god grund til at antage, at sådan forfølgelse eller sådan overlast ikke vil gentage sig.

5. Hvis medlemsstaterne anvender princippet om, at ansøgeren har pligt til at underbygge sin ansøgning om international beskyttelse, og hvis der er aspekter af ansøgerens forklaringer, der ikke er underbygget af dokumentation eller andre beviser, skal disse aspekter ikke bekræftes, hvis følgende betingelser er opfyldt:

- a) ansøgeren har oprigtigt bestræbt sig på at underbygge sin ansøgning
- b) alle de relevante elementer, som ansøgeren råder over, er blevet forelagt, og der er givet en tilfredsstillende forklaring på eventuelle manglende relevante elementer
- c) ansøgerens forklaringer anses for sammenhængende og troværdige og strider ikke imod tilgængelige specifikke og generelle oplysninger, der er relevante for ansøgerens sag
- d) ansøgeren har indgivet sin ansøgning om international beskyttelse så tidligt som muligt, medmindre vedkommende kan godtgøre at have haft god grund til ikke at gøre dette, og
- e) ansøgerens almindelige troværdighed er slået fast.«

10 Samme direktivs artikel 9, stk. 1 og 2, bestemmer:

»1. For at anses for forfølgelse som omhandlet i artikel 1, afsnit A, i Genèvekonventionen skal adfærd:

- a) være tilstrækkelig alvorlig på grund af sin karakter eller gentagne forekomst til at udgøre en alvorlig krænkelse af de grundlæggende menneskerettigheder, navnlig de rettigheder, der ikke kan fraviges i henhold til [EMRK's] artikel 15, stk. 2, [...] eller

- b) bestå i anvendelse af flere foranstaltninger, herunder krænkelse af menneskerettighederne, der er tilstrækkelig alvorlige til at berøre et menneske på en tilsvarende måde som omhandlet i litra a).

2. Forfølgelse i henhold til stk. 1 kan f.eks. tage form af:

[...]

- b) juridiske, administrative, politimæssige og/eller retlige foranstaltninger, der i sig selv er diskriminerende eller gennemføres på en diskriminerende måde
- c) uforholdsmæssig eller diskriminerende retsforfølgning eller straf

[...]«

11 Artikel 10 i direktiv 2011/95 bestemmer:

»1. Ved vurderingen af grundene til forfølgelse tager medlemsstaterne hensyn til følgende elementer:

[...]

- b) begrebet religion omfatter navnlig teistiske, ikke-teistiske og ateistiske overbevisninger, deltagelse i eller undladelse af deltagelse i privat eller offentlig gudstjeneste, enten alene eller i fællesskab med andre, andre religiøse handlinger eller udtryk for synspunkter eller former for personlig eller fællesskabspræget adfærd baseret på eller bestemt af en religiøs overbevisning

[...]

2. Ved vurdering af, om en ansøger har en velbegrunnet frygt for forfølgelse, er det irrelevant, om ansøgeren faktisk har de racemæssige, religiøse, nationale, sociale eller politiske karakteristiske træk, der fører til forfølgelse, hvis et sådant karakteristisk træk tillægges den pågældende af den aktør, der står bag forfølgelsen.«

Direktiv 2013/32

12 Følgende fremgår af 12., 53. og 54. betragtning til direktiv 2013/32:

»(12) Hovedformålet med dette direktiv er at udvikle standarderne for procedurer i medlemsstaterne for tildeling og fratagelse af international beskyttelse yderligere med henblik på at få indført en fælles asylprocedure i Unionen.

[...]

(53) Dette direktiv omhandler ikke de procedurer mellem medlemsstaterne, der er reguleret ved [Dublin III-forordningen].

(54) Dette direktiv bør finde anvendelse på ansøgere, som [Dublin III-forordningen] gælder for, i tillæg til og uden at berøre bestemmelserne i nævnte forordning.«

13 Direktivets artikel 2 har følgende ordlyd:

»I dette direktiv forstås ved:

[...]

- b) »ansøgning om international beskyttelse« eller »ansøgning«: en anmodning, der indgives af en tredjelandstatsborger eller statsløs om beskyttelse fra en medlemsstat, hvor der er grundlag for at antage, at ansøgeren søger om flygtningestatus eller subsidær beskyttelsesstatus, og vedkommende ikke udtrykkeligt anmoder om anden form for beskyttelse, der ikke er omfattet af direktiv [2011/95], og som kan søges særskilt

[...]«

- 14 Direktivets artikel 31, stk. 8, er affattet som følger:

»Medlemsstaterne kan fastsætte, at en behandlingsprocedure i overensstemmelse med de grundlæggende principper og garantier i kapitel II fremskyndes og/eller foretages ved grænsen eller i transitområder i overensstemmelse med artikel 43, såfremt:

[...]

- e) ansøgeren har afgivet klart inkonsekvente og modstridende, klart usande eller åbenbart usandsynlige forklaringer, som er i modstrid med tilstrækkeligt kontrollerede oplysninger om oprindelseslandet, hvilket klart gør det utroværdigt, at vedkommende kan anerkendes som en person med international beskyttelse i henhold til direktiv [2011/95], [...]

[...]«

- 15 Samme direktivs artikel 32, stk. 2, fastsætter:

»I tilfælde af grundløse ansøgninger, hvor en hvilken som helst af de omstændigheder, der er nævnt i artikel 31, stk. 8, gør sig gældende, kan medlemsstaterne også betragte en ansøgning, hvis defineret således i national lovgivning, for åbenbart grundløs.«

- 16 Artikel 46, stk. 1 og 3, i direktiv 2013/32 bestemmer:

»1. Medlemsstaterne sikrer, at ansøgere har ret til effektive retsmidler ved en domstol eller et domstolslignende organ i forbindelse med følgende:

- a) en afgørelse, der er truffet om deres ansøgning om international beskyttelse, herunder en afgørelse:
- i) om at betragte en ansøgning som grundløs hvad angår flygtningestatus og/eller subsidær beskyttelsesstatus
 - ii) om afvisning i henhold til artikel 33, stk. 2
 - iii) truffet ved en medlemsstats grænse eller i dens transitområder, jf. artikel 43, stk. 1
 - iv) om at undlade at foretage en behandling i henhold til artikel 39
- b) et afslag på genoptagelse af behandlingen af en ansøgning, efter at den er afbrudt i henhold til artikel 27 og 28
- c) en afgørelse truffet i henhold til artikel 45 om fratagelse af international beskyttelse.

[...]

3. For at efterkomme stk. 1 sikrer medlemsstaterne, at effektive retsmidler omfatter en fuldstændig og *ex-nunc*-undersøgelse af både faktiske og retlige omstændigheder, herunder, hvor det er relevant, en undersøgelse af behovene for international beskyttelse i henhold til direktiv [2011/95], i det mindste i klageprocedurer ved en domstol eller et domstolslignende organ i første instans.«

Dublin III-forordningen

17 Følgende fremgår af 4., 5. og 19. betragtning til Dublin III-forordningen:

»(4) I konklusionerne fra [Det Europæiske Råds særlige møde i] Tammerfors [den 15. og 16. oktober 1999] præciseres det også, at det fælles europæiske asylsystem på kort sigt bør omfatte en klar og brugbar metode til fastsættelse af, hvilken stat der er ansvarlig for behandlingen af en asylansøgning.

(5) En sådan metode bør baseres på kriterier, der er objektive og retfærdige for både medlemsstaterne og de pågældende personer. Den bør især gøre det muligt hurtigt at afgøre, hvilken medlemsstat der er ansvarlig, for at sikre en effektiv adgang til procedurerne om meddelelse af international beskyttelse og for ikke at bringe målet om en hurtig behandling af ansøgninger om international beskyttelse i fare.

[...]

(19) For at sikre en effektiv beskyttelse af de pågældende personers rettigheder bør der fastlægges retsgarantier og en ret til adgang til effektive retsmidler i forbindelse med afgørelser vedrørende overførsler til den ansvarlige medlemsstat, jf. navnlig artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder. Med henblik på at sikre, at folkeretten overholdes, bør adgangen til effektive retsmidler i forbindelse med sådanne afgørelser omfatte både undersøgelsen af anvendelsen af denne forordning og af den retlige og faktiske situation i den medlemsstat, som ansøgeren overføres til.«

18 Forordningens artikel 1 har følgende ordlyd:

»I denne forordning fastsættes kriterierne og procedurerne til afgørelse af, hvilken medlemsstat der er ansvarlig for behandlingen af en ansøgning om international beskyttelse, der er indgivet af en tredjelandstatsborger eller en statsløs i en af medlemsstaterne [...]«

19 Nævnte forordnings artikel 2 har følgende ordlyd:

»I denne forordning forstås ved:

[...]

b) »ansøgning om international beskyttelse«: en ansøgning om international beskyttelse som defineret i artikel 2, litra h), i direktiv [2011/95]

[...]

d) »behandling af en ansøgning om international beskyttelse«: samtlige sagsbehandlingsskridt samt alle afgørelser eller domme, der er truffet eller afsagt af de kompetente myndigheder vedrørende en ansøgning om international beskyttelse i overensstemmelse med direktiv [2013/32] og direktiv [2011/95], bortset fra

procedurerne til afgørelse af, hvilken medlemsstat der er ansvarlig i henhold til bestemmelserne i denne forordning

[...]

20 Samme forordnings artikel 3, stk. 1, bestemmer:

»Medlemsstaterne behandler enhver ansøgning om international beskyttelse fra en tredjelandstatsborger eller statsløs, der indgiver en ansøgning på en af medlemsstaternes område, herunder ved grænsen eller i transitområderne. En ansøgning behandles kun af den medlemsstat, som er ansvarlig efter kriterierne i kapitel III.«

21 Dublin III-forordningens artikel 4 og 5 fastsætter henholdsvis en ret til information for en ansøger om international beskyttelse og regler vedrørende afholdelse af en personlig samtale med ansøgeren.

22 Forordningens artikel 17, stk. 1, første og andet afsnit, er affattet som følger:

»Uanset artikel 3, stk. 1, kan enhver medlemsstat beslutte at behandle en ansøgning om international beskyttelse, der er indgivet af en tredjelandstatsborger eller en statsløs, selv om behandlingen af ansøgningen ikke påhviler den efter kriterierne i denne forordning.

Den medlemsstat, der beslutter at behandle en ansøgning om international beskyttelse i medfør af dette stykke, bliver den ansvarlige medlemsstat og påtager sig de forpligtelser, der er forbundet med dette ansvar. [...]

23 Nævnte forordnings artikel 20, stk. 1, har følgende ordlyd:

»Proceduren til afgørelse af, hvilken medlemsstat der er ansvarlig, indledes, så snart en ansøgning om international beskyttelse indgives for første gang i en medlemsstat.«

24 Dublin III-forordningens artikel 27 fastlægger, hvilke retsmidler en ansøger om international beskyttelse har adgang til i forbindelse med anvendelsen af forordningen.

Bulgarsk ret

25 I Bulgarien behandles ansøgninger om international beskyttelse i henhold til Zakon za ubezhishteto i bezhantsite (asyl- og flygtningeloven) i den affattelse, der blev offentliggjort i DV nr. 103 af 27. december 2016 (herefter »ZUB«).

26 ZUB's artikel 6, stk. 1, bestemmer:

»De beføjelser, der tillægges ved denne lov, udøves af medarbejdere ved det statslige agentur for flygtninge. Disse medarbejdere fastlægger alle de kendsgerninger og omstændigheder, der er relevante med henblik på proceduren for tildeling af international beskyttelse, og bistår de udlændinge, som ansøger herom.«

27 ZUB's artikel 8 og 9 vedrører flygtningestatus i Bulgarien og humanitær status.

28 ZUB's artikel 67a, stk. 2, bestemmer:

»Den i nærværende afdeling omhandlede procedure indledes:

1. ved afgørelse truffet af den myndighed, som afholder samtaler, såfremt der foreligger oplysninger, som fastslår, at en anden medlemsstat i Den Europæiske Union er ansvarlig for behandlingen af ansøgningen om international beskyttelse
2. ved forelæggelse for indenrigsministeriet og det statslige agentur for »national sikkerhed« vedrørende ulovligt ophold for udlændinge på Republikken Bulgariens område
3. i forbindelse med en anmodning om overtagelse eller tilbagetagelse af en udlænding.«

29 ZUB's artikel 68 har følgende ordlyd:

»Den almindelige procedure indledes:

- (1) [V]ed registreringen af en udlænding, efter at denne har indgivet en ansøgning om international beskyttelse.

[...]

- (2) Når Republikken Bulgarien udpeges som ansvarlig for eller har overtaget en udlænding [...], indledes proceduren omhandlet i nærværende afdeling ved registreringen af udlændingen ved det statslige agentur for flygtninge efter dennes overførsel.

[...]«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 30 Bahtiyar Fathi er en iransk statsborger af kurdisk oprindelse, som den 1. marts 2016 til DAB indgav en ansøgning om international beskyttelse, der er begrundet i den forfølgelse, som han skulle have været udsat for af de iranske myndigheder af religiøse grunde og navnlig som følge af sin konvertering til kristendommen mellem slutningen af 2008 og begyndelsen af 2009.
- 31 Under sine samtaler med de bulgarske myndigheder anførte Bahtiyar Fathi, at han havde været i besiddelse af en ulovlig parabolantenne, hvormed han modtog den forbudte kristne TV-station »Nejat TV«, og at han ved en enkelt lejlighed havde ringet ind til en direkte fjernsynsudsendelse. Med henblik på at bevise dette forhold fremlagde Bahtiyar Fathi et brev fra Nejat TV dateret den 29. november 2012 for nævnte myndighed. Bahtiyar Fathi angav endvidere at have været i besiddelse af en bibel på et sprog, som han forstod, og han erklærede at have været i kontakt med andre kristne under forsamlinger uden imidlertid at have været medlem af et religiøst samfund.
- 32 I september 2009 blev han tilbageholdt i to dage af den iranske efterretningstjeneste, som afhørte ham om hans deltagelse i den ovennævnte fjernsynsudsendelse. Under denne tilbageholdelse blev han tvunget til at tilstå, at han var konverteret til kristendommen.
- 33 Ved afgørelse af 20. juni 2016 gav DAB afslag på Bahtiyar Fathis ansøgning om international beskyttelse, idet myndigheden fandt, at hans forklaring indeholdt væsentlige modsigelser, og at det hverken var godtgjort, at der forelå forfølgelse, en fremtidig risiko herfor eller en risiko for dødsstraf. Henset til, at den berørtes forklaring samlet set blev anset for usandsynlig, fandt myndigheden endvidere, at dokumentet af 29. november 2012, som Bahtiyar Fathi havde fremlagt for at underbygge sin konvertering til kristendommen, var falsk.

- 34 Bahtiyar Fathi har nedlagt påstand om annullation af denne afgørelse for den forelæggende ret, Administrativen sad Sofia-grad (forvaltningsdomstolen i Sofia, Bulgarien). Han har gjort gældende, at DAB har foretaget en fejlagtig vurdering af det i ovennævnte præmis omhandlede dokument, som dokumenterer hans konvertering til kristendommen. Bahtiyar Fathi er endvidere af den opfattelse, at nævnte myndighed ikke har taget tilstrækkelig hensyn til oplysningerne om, at den »islamiske lov om apostasi« (lov om frafald) fastsætter dødsstraf for en sådan konvertering, der betragtes som proselytisme, »fjendtlighed over for Gud« og »fornærmelse af profeten«. Den forelæggende ret har præciseret, at Bahtiyar Fathi er af kurdisk oprindelse, men at hans problemer ifølge ham selv skyldes hans relationer til kristne personer og hans konvertering til kristendommen.
- 35 Hvad angår kristnes situation i Iran har den forelæggende ret anført, at der foreligger rapporter om, at den iranske regering har henrettet mindst 20 mennesker, der var anklaget for »fjendtlighed over for Gud«, herunder et vist antal kurdiske sunnimuslimer. Ifølge en rapport fra De Forenede Nationer (FN) af 15. april 2015 er personer, der for nylig er konverteret til kristendommen, i Iran blevet idømt straffe på et år i fængsel og to års forbud mod at forlade området.
- 36 Bahtiyar Fathi har gjort gældende, at han skal anerkendes som flygtning på grund af sit religiøse tilhørsforhold, og at der med hensyn til beviset for de faktiske omstændigheder bør lægges det princip til grund, at tvivl bør komme ansøgeren til gode.
- 37 På denne baggrund har Administrativen sad Sofia-grad (forvaltningsdomstolen i Sofia) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Følger det af en fortolkning af [Dublin III-forordningens] artikel 3, stk. 1, [...], sammenholdt med 12. betragtning til og artikel 17 i forordningen, at en medlemsstat kan vedtage en afgørelse, som udgør en behandling af en til den indgivet ansøgning om international beskyttelse som omhandlet i forordningens artikel 2, litra d), uden at der udtrykkeligt er truffet afgørelse om denne medlemsstats ansvar i henhold til forordningens kriterier, når der i den konkrete sag ikke er holdepunkter for en afvigelse i henhold til forordningens artikel 17?
 - 2) Følger det af en fortolkning af [Dublin III-forordningens] artikel 3, stk. 1, andet punktum, [...], sammenholdt med 54. betragtning til direktiv [2013/32], at der under de i hovedsagen foreliggende faktiske omstændigheder, hvis der ikke sker en afvigelse som omhandlet i forordningens artikel 17, stk. 1, skal træffes en afgørelse om en ansøgning om international beskyttelse i henhold til forordningens artikel 2, litra b), hvorved medlemsstaten forpligter sig til at behandle ansøgningen efter forordningens kriterier, og som støttes på, at forordningens bestemmelser gælder for ansøgeren?
 - 3) Skal artikel 46, stk. 3, i direktiv [2013/32] fortolkes således, at retten i en klageprocedure til prøvelse af en afgørelse om afslag på international beskyttelse [ifølge] 54. betragtning til direktivet skal bedømme, om bestemmelserne i [Dublin III-forordningen] finder anvendelse på ansøgeren, når medlemsstaten ikke udtrykkeligt har truffet afgørelse om sit ansvar for at behandle ansøgningen om international beskyttelse efter forordningens kriterier? Skal det på grund af 54. betragtning til direktiv 2013/32 lægges til grund, at – når der ikke er holdepunkter for at anvende [Dublin III-forordningens] artikel 17 [...], og ansøgningen om international beskyttelse på grundlag af direktiv 2011/95 er blevet behandlet af den medlemsstat, hvor den er indgivet – den pågældendes retsstilling også er omfattet af forordningens anvendelsesområde i tilfælde, hvor medlemsstaten ikke udtrykkeligt har truffet afgørelse om sit ansvar i henhold til forordningens kriterier?

- 4) Følger det af artikel 10, stk. 1, litra b), i direktiv [2011/95], at forfølgelsesgrunden »religion« foreligger under de i hovedsagen foreliggende omstændigheder, når ansøgeren ikke har afgivet erklæringer og fremlagt dokumenter vedrørende alle religionsbegrebets komponenter som omhandlet i denne bestemmelse, som er af grundlæggende betydning for den pågældendes tilhørsforhold til en bestemt religion?
- 5) Følger det af artikel 10, stk. 2, i direktiv [2011/95], at der foreligger forfølgelsesgrunde baseret på religion som omhandlet i direktivets artikel 10, stk. 1, litra b), når ansøgeren under omstændighederne i hovedsagen gør gældende, at han er blevet forfulgt på grund af sit religiøse tilhørsforhold, men han ikke har afgivet erklæringer eller fremlagt beviser vedrørende omstændigheder, som er karakteristiske for en persons tilhørsforhold til en bestemt religion, og som for forfølgeren ville være en grund til at antage, at den pågældende tilhører denne religion – herunder omstændigheder, som har forbindelse til foretagelsen eller undladelsen af religiøse handlinger eller til religiøse udtalelser – eller vedrørende adfærdsformer for enkeltpersoner eller samfund, som er baseret på en religiøs overbevisning eller er foreskrevet i henhold til denne?
- 6) Følger det af en fortolkning af artikel 9, stk. 1 og 2, i direktiv [2011/95], sammenholdt med artikel 18 og 10 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder og religionsbegrebet som omhandlet i direktivets artikel 10, stk. 1, litra b), under de i hovedsagen foreliggende omstændigheder, at:
 - a) begrebet »religion« som omhandlet i EU-retten ikke omfatter handlinger, som efter medlemsstaternes nationale ret anses for kriminelle? Kan sådanne handlinger, som i ansøgerens oprindelsesstat anses for kriminelle, udgøre forfølgeshandlinger?
 - b) [...] begrænsninger, som er indført for at beskytte andres rettigheder og friheder og den offentlige orden i ansøgerens oprindelsesland i forbindelse med forbuddet mod proselytisme og forbuddet mod handlinger, som er i strid med den religion, som love og regler i dette land er baseret på, [skal] anses for lovlige? Udgør de nævnte forbud som sådan forfølgeshandlinger som omhandlet i de nævnte bestemmelser i direktivet, når overtrædelsen af disse kan sanktioneres med dødsstraf, selv om lovene ikke udtrykkeligt er rettet mod en bestemt religion?
- 7) Følger det af en fortolkning af artikel 4, stk. 2, i direktiv [2011/95], sammenholdt med bestemmelsens stk. 5, litra b), artikel 10 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder og artikel 46, stk. 3, i direktiv [2013/32], at vurderingen af kendsgerningerne og omstændighederne under de i hovedsagen foreliggende omstændigheder kan ske kun på grundlag af de af ansøgeren afgivne erklæringer og fremlagte dokumenter, men det dog er tilladt at forlange dokumentation for de manglende komponenter, som er omfattet af religionsbegrebet som omhandlet i direktivets artikel 10, stk. 1, litra b), når:
 - ansøgningen om international beskyttelse uden disse oplysninger måtte anses for grundløs i henhold til artikel 32, sammenholdt med artikel 31, stk. 8, litra e), i direktiv [2013/32], og
 - den kompetente myndighed ifølge national ret skal fastslå alle relevante omstændigheder for behandlingen af ansøgningen om international beskyttelse, og retten i tilfælde af anfægtelse af afslaget skal henvise til, at den pågældende ikke har tilbudt og fremlagt beviser?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første og det andet spørgsmål

- 38 Indledningsvis bemærkes, at den forelæggende ret i præmisserne i sin anmodning om præjudiciel afgørelse har anført, at det søgsmål, der er indbragt for den, er rettet mod den afgørelse, hvorved DAB efter en realitetsbehandling gav afslag på Bahtiyar Fathis ansøgning om international beskyttelse.
- 39 I denne forbindelse har den forelæggende ret fremhævet, at denne ansøgning blev registreret, efter at den blev indgivet, og at Bahtiyar Fathi to gange er blevet personligt hørt. Den har hertil tilføjet, at ud fra et formelt synspunkt er der alene blevet truffet en materiel afgørelse vedrørende ansøgningen, mens der ikke er blevet truffet en udtrykkelig afgørelse på grundlag af Dublin III-forordningens artikel 3, stk. 1, hvorved det blev fastslået, at nævnte ansøgning blev behandlet af Republikken Bulgarien som den stat, der ifølge de i nævnte forordnings kapitel III omfattede kriterier var ansvarlig herfor. Den forelæggende ret ønsker således oplyst, om Dublin III-forordningen finder anvendelse på alle ansøgninger om international beskyttelse, der indgives på en medlemsstats område, eller om den alene finder anvendelse på procedurer til overførsel af ansøgere om international beskyttelse.
- 40 Herved har den forelæggende ret anført, at på det tidspunkt, hvor Bahtiyar Fathi indgav sin ansøgning om international beskyttelse, var ZUB's artikel 67a gældende, og ifølge denne bestemmelse indledes proceduren til afgørelse af, hvilken medlemsstat der er ansvarlig for at behandle en ansøgning om international beskyttelse, ved afgørelse truffet af den myndighed, som afholder samtaler, »såfremt der foreligger oplysninger, som fastslår, at en anden medlemsstat i Den Europæiske Union er ansvarlig for behandlingen af ansøgningen om international beskyttelse«.
- 41 Da der ikke forelå oplysninger, som fastslog, at behandlingen af Bahtiyar Fathis ansøgning om international beskyttelse var en anden medlemsstats ansvar, blev »den almindelige procedure«, som tilsigter, at der træffes materiel afgørelse vedrørende ansøgningen, indledt af DAB i overensstemmelse med ZUB's artikel 68, stk. 1. I denne henseende har den forelæggende ret hverken anført, at Bahtiyar Fathi ikke blev oplyst om indledningen af nævnte procedure, eller at han rejste nogen indsigelse i denne forbindelse.
- 42 Under disse omstændigheder må det lægges til grund, at den forelæggende ret med det første og det andet spørgsmål, som skal behandles samlet, nærmere bestemt ønsker oplyst, om Dublin III-forordningens artikel 3, stk. 1, i en situation som den i hovedsagen omhandlede skal fortolkes således, at den er til hinder for, at myndighederne i en medlemsstat indleder en realitetsbehandling af en ansøgning om international beskyttelse som omhandlet i forordningens artikel 2, litra d), uden at myndighederne på grundlag af de i nævnte forordning fastsatte kriterier har truffet en udtrykkelig afgørelse om, at ansvaret for at foretage en sådan behandling påhviler nævnte medlemsstat.
- 43 Indledningsvis bemærkes, at det fremgår af forordningens artikel 1, at den fastsætter kriterierne og procedurerne til afgørelse af, hvilken medlemsstat der er ansvarlig for behandlingen af en ansøgning om international beskyttelse, der er indgivet af en tredjelandstatsborger eller en statsløs i en af medlemsstaterne. Nævnte forordnings artikel 2, litra b), definerer med henblik på forordningens anvendelse en »ansøgning om international beskyttelse« som en ansøgning om international beskyttelse som defineret i artikel 2, litra h), i direktiv 2011/95. Ifølge sidstnævnte bestemmelse skal der ved en sådan ansøgning forstås en »anmodning, der indgives af en tredjelandstatsborger eller statsløs om beskyttelse fra en medlemsstat, når der er grundlag for at antage, at ansøgeren søger om flygtningestatus eller subsidiær beskyttelsesstatus«.

- 44 I det foreliggende tilfælde fremgår det af forelæggelsesafgørelsen, at den ansøgning, som Bahtiyar Fathi, der er tredjelandsstatsborger, har indgivet, og som DAB har givet afslag på, har til formål at opnå tildeling af flygtningestatus eller humanitær status, der svarer til subsidiær beskyttelsesstatus, som er fastsat henholdsvis i ZUB's artikel 8 og 9. Som generaladvokaten ligeledes har anført i punkt 14 i forslaget til afgørelse, følger det heraf, at Bahtiyar Fathis ansøgning, eftersom den er en ansøgning indgivet af en tredjelandsstatsborger i Bulgarien, henhører under forordningens anvendelsesområde i overensstemmelse med dennes artikel 1.
- 45 I overensstemmelse med Dublin III-forordningens artikel 3, stk. 1, behandles en ansøgning om international beskyttelse, der indgives af en tredjelandsstatsborger eller statsløs på en hvilken som helst af medlemsstaternes område, i princippet kun af den medlemsstat, som er ansvarlig efter kriterierne i forordningens kapitel III. Forordningens kapitel IV fastlægger præcist de situationer, hvor en medlemsstat, uanset disse kriterier, kan anses for at være ansvarlig for behandlingen af en asylansøgning.
- 46 En medlemsstat, hvortil der er indgivet en ansøgning om international beskyttelse, er desuden forpligtet til at følge de procedurer, som er fastsat i forordningens kapitel VI, med henblik på at fastlægge, hvilken medlemsstat der er ansvarlig for behandlingen af denne ansøgning (jf. i denne retning dom af 16.2.2017, C.K. m.fl., C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, præmis 58).
- 47 Blandt de bestemmelser, der er indeholdt i Dublin III-forordningens kapitel VI, bestemmer forordningens artikel 20, stk. 1, at den i forordningen fastsatte procedure til afgørelse af, hvilken medlemsstat der er ansvarlig, indledes, »så snart en ansøgning om international beskyttelse indgives for første gang i en medlemsstat«.
- 48 De procedurer, der er indført ved Dublin III-forordningen for at indsamle de nødvendige oplysninger i forbindelse med denne ovennævnte procedure, skal således anvendes fra indgivelsen af en ansøgning om international beskyttelse. Forordningens artikel 4, stk. 1, bestemmer i øvrigt udtrykkeligt, at det er efter, at en sådan ansøgning er indgivet, at ansøgeren bl.a. skal informeres om kriterierne for fastlæggelse af den ansvarlige medlemsstat, afholdelse af en personlig samtale og muligheden for at afgive oplysninger til de kompetente myndigheder (jf. i denne retning dom af 26.7.2017, Mengesteab, C-670/16, EU:C:2017:587, præmis 86 og 87).
- 49 Som generaladvokaten har anført i punkt 20 i forslaget til afgørelse, fremgår det i det foreliggende tilfælde på ingen måde af forelæggelsesafgørelsen, at de bulgarske myndigheder ikke har fastslået deres kompetence på grundlag af de kriterier, der er fastsat i Dublin III-forordningen, efter at have konstateret, at ansvaret for at behandle ansøgningen om international beskyttelse ikke påhvilede en anden medlemsstat i henhold til ZUB's artikel 67a. Den tvivl, som den forelæggende ret har rejst herom i forelæggelsesafgørelsen, vedrører således alene den omstændighed, at den kompetente bulgarske myndighed ikke har truffet nogen udtrykkelig afgørelse efter proceduren til fastlæggelse af den ansvarlige medlemsstat.
- 50 Hvad angår spørgsmålet om, hvorvidt denne procedure under omstændigheder som de i hovedsagen omhandlede skal udmunde i vedtagelsen af en udtrykkelig afgørelse, hvorved det på grundlag af de i nævnte forordning fastsatte kriterier fastlægges, at nævnte medlemsstat er ansvarlig for at foretage en sådan behandling, bemærkes, at dette spørgsmål skal besvares under hensyntagen til ikke kun ordlyden af Dublin III-forordningens artikel 3, stk. 1, men også til den sammenhæng, hvori bestemmelsen indgår, den generelle opbygning

af den ordning, hvori bestemmelsen indgår, samt de formål, som den forfølger (dom af 5.7.2018, X, C-213/17, EU:C:2018:538, præmis 26).

- 51 Hvad for det første angår ordlyden af Dublin III-forordningens artikel 3, stk. 1, bemærkes, at nævnte bestemmelse hverken fastsætter en udtrykkelig forpligtelse for den medlemsstat, på hvis område der er blevet indgivet en ansøgning om international beskyttelse, til udtrykkeligt at træffe en afgørelse, hvorved medlemsstatens eget ansvar fastlægges på grundlag af de i nævnte forordning fastsatte kriterier, eller hvilken form en sådan afgørelse skulle antage.
- 52 Hvad for det andet angår den sammenhæng, hvori denne bestemmelse indgår, bemærkes indledningsvis, at Dublin III-forordningens artikel 3, stk. 1, er en del af forordningens kapitel II, som vedrører de almindelige principper og garantier i forbindelse med forordningens anvendelse. Blandt de garantier, som skal iagttages af den medlemsstat, der skal fastlægge, hvilken medlemsstat der er ansvarlig, er i forordningens artikel 4 indeholdt en ret til information for ansøgeren. Denne ret til information vedrører ikke kun kriterierne for fastlæggelse af den ansvarlige medlemsstat, sådanne kriteriers rækkefølge i procedurens forskellige etaper og deres varighed, men også den omstændighed, at indgivelse af en ansøgning om international beskyttelse i en medlemsstat kan medføre, at denne medlemsstat bliver ansvarlig i henhold til denne forordning, selv hvis et sådant ansvar ikke følger af disse kriterier
- 53 Dublin III-forordningens artikel 17 med overskriften »Diskretionære klausuler« bestemmer endvidere udtrykkeligt i stk. 1, at enhver medlemsstat, uanset forordningens artikel 3, stk. 1, kan beslutte at behandle en ansøgning om international beskyttelse, der er indgivet af en tredjelandstatsborger, selv om behandlingen af ansøgningen ikke påhviler den efter kriterierne i denne forordning, idet en sådan medlemsstat således bliver den ansvarlige medlemsstat og påtager sig de forpligtelser, der er forbundet med dette ansvar. Domstolen har i denne henseende udtalt, at denne mulighed tilsigter at gøre det muligt for hver medlemsstat selvstændigt ud fra politiske, humanitære eller praktiske overvejelser at beslutte at acceptere at behandle en ansøgning om international beskyttelse, selv om den ikke er ansvarlig efter forordningens kriterier (jf. i denne retning dom af 30.5.2013, Halaf, C-528/11, EU:C:2013:342, præmis 37).
- 54 Endelig bestemmer afdeling IV med overskriften »Proceduremæssige garantier« i Dublin III-forordningens kapitel VI, at i tilfælde af, at der er truffet afgørelse om overførsel af ansøgeren, skal den pågældende meddeles en sådan afgørelse, og meddelelsen skal ligeledes indeholde oplysninger om de retsmidler, som er til rådighed. Med forbehold af de garantier, der er fastsat i forordningens artikel 4 og 5, indeholder forordningen derimod ikke specifikke proceduremæssige garantier, såfremt den medlemsstat, der foretager fastlæggelsen af den ansvarlige medlemsstat – som det er tilfældet i hovedsagen – når frem til den konklusion, at der ikke er grundlag for at overføre ansøgeren til en anden medlemsstat, henset til, at der ikke foreligger oplysninger, som fastslår, at ansvaret for behandlingen af denne ansøgning påhviler en anden medlemsstat, og at den medlemsstat, som foretager denne fastlæggelse, på grundlag af de i forordningen fastsatte kriterier er ansvarlig for behandlingen af ansøgningen om international beskyttelse.
- 55 For det tredje bemærkes, at blandt de formål, der forfølges med Dublin III-forordningen, findes formålet om at indføre organisatoriske regler, der regulerer forbindelserne mellem medlemsstaterne med henblik på afgørelse af, hvilken medlemsstat der er ansvarlig, og, således som det fremgår af fjerde og femte betragtning til forordningen, formålet om at gøre det muligt hurtigt at afgøre, hvilken medlemsstat der er ansvarlig, for at sikre en effektiv adgang til procedurerne om meddelelse af international beskyttelse og for ikke at bringe

målet om en hurtig behandling af ansøgninger om international beskyttelse i fare (jf. i denne retning dom af 16.2.2017, C.K. m.fl., C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, præmis 57).

- 56 Henset til disse betragtninger vedrørende ordlyd, sammenhæng og formål skal det første og det andet spørgsmål besvares med, at Dublin III-forordningens artikel 3, stk. 1, i en situation som den i hovedsagen omhandlede skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for, at myndighederne i en medlemsstat indleder en realitetsbehandling af en ansøgning om international beskyttelse som omhandlet i forordningens artikel 2, litra d), uden at myndighederne på grundlag af de i nævnte forordning fastsatte kriterier har truffet en udtrykkelig afgørelse om, at ansvaret for at foretage en sådan behandling påhviler nævnte medlemsstat.

Det tredje spørgsmål

- 57 Indledningsvis bemærkes, at den forelæggende ret har anført, at den skal træffe afgørelse i det søgsmål, der er anlagt af Bahtiyar Fathi til prøvelse af DAB's afgørelse, hvorved han efter en realitetsbehandling fik afslag på sin ansøgning om international beskyttelse, og at den har kompetence til at foretage den undersøgelse, der er fastsat i artikel 46, stk. 3, i direktiv 2013/32. Den forelæggende ret har tilføjet, at den i medfør af national ret er forpligtet til at vurdere, om proceduren for vedtagelse af nævnte afgørelse er blevet overholdt.
- 58 I denne forbindelse har den forelæggende ret anført, at det fremgår af 54. betragtning til direktiv 2013/32, at direktivet bør finde anvendelse på ansøgere, som Dublin III-forordningen gælder for, »i tillæg til og uden at berøre bestemmelserne i nævnte forordning«.
- 59 Den forelæggende ret ønsker dermed oplyst, om det påhviler den i sin egenskab af ret i første instans, som skal træffe afgørelse vedrørende et søgsmål til prøvelse af en afgørelse om afslag på tildeling af international beskyttelse, ex officio at efterprøve, om de i Dublin III-forordningen fastsatte kriterier og procedurer til afgørelse af, hvilken medlemsstat der er ansvarlig for behandlingen af ansøgningen om international beskyttelse, er overholdt.
- 60 På denne baggrund må det lægges til grund, at den forelæggende ret med det tredje spørgsmål nærmere bestemt ønsker oplyst, om artikel 46, stk. 3, i direktiv 2013/32, i en situation som den i hovedsagen omhandlede skal fortolkes således, at den kompetente ret i en medlemsstat er forpligtet til inden for rammerne af et søgsmål, der er anlagt af en ansøger om international beskyttelse til prøvelse af en afgørelse om at betragte den pågældendes ansøgning om international beskyttelse som ugrundet, ex officio at undersøge, om de i Dublin III-forordningen fastsatte kriterier og procedurer til afgørelse af, hvilken medlemsstat der er ansvarlig for behandlingen af nævnte ansøgning, er blevet anvendt korrekt.
- 61 Som det fremgår af artikel 46, stk. 1, litra a), i direktiv 2013/32, sammenholdt med direktivets artikel 2, litra b), sikrer medlemsstaterne, at en ansøger om international beskyttelse har ret til effektive retsmidler ved en domstol eller et domstolslignende organ i forbindelse med bl.a. en afgørelse om at betragte en ansøgning, som nævnte ansøger har indgivet i en medlemsstat, og hvor der er grundlag for at antage, at ansøgeren søger om flygtningestatus eller subsidiær beskyttelsesstatus, som grundløs.
- 62 Samme direktivs artikel 46, stk. 3, i direktiv 2013/32 præciserer rækkevidden af den ret til effektive retsmidler, som ansøgerne om international beskyttelse skal råde over i forbindelse med afgørelser vedrørende deres ansøgninger. Det fastsættes således heri, at for at efterkomme stk. 1 sikrer medlemsstaterne, at effektive retsmidler omfatter en fuldstændig og ex-nunc-undersøgelse af både faktiske og retlige omstændigheder, herunder, hvor det er

relevant, en undersøgelse af behovene for international beskyttelse i henhold til direktiv 2011/95, i det mindste i klageprocedurer ved en domstol eller et domstolslignende organ i første instans.

- 63 Domstolen har i denne henseende fremhævet, at det hvad angår ordene »sikrer [...], at effektive retsmidler omfatter en fuldstændig og ex-nunc-undersøgelse af både faktiske og retlige omstændigheder« forholder sig således, at disse for ikke at blive frataget deres sædvanlige betydning skal fortolkes således, at medlemsstaterne i medfør af artikel 46, stk. 3, i direktiv 2013/32 er forpligtet til at udforme deres nationale ret på en sådan måde, at behandlingen af de omhandlede søgsmål omfatter en prøvelse foretaget af en retsinstans af samtlige de faktiske og retlige forhold, som gør det muligt for denne at foretage en ajourført bedømmelse af det konkrete tilfælde (dom af 25.7.2018, Alheto, C-585/16, EU:C:2018:584, præmis 110).
- 64 I denne henseende fremhæver udtrykket »ex-nunc« retsinstansens forpligtelse til at foretage en bedømmelse, under hvilken der, hvor det er relevant, tages hensyn til nye forhold, der er fremkommet efter vedtagelsen af den afgørelse, som er genstand for søgsmålet. Det i artikel 46, stk. 3, i direktiv 2013/32 indeholdte tillægsord »fuldstændig« bekræfter for sin del, at retsinstansen er forpligtet til at efterprøve de forhold, som den besluttende myndighed har eller kunne have taget hensyn til (dom af 25.7.2018, Alheto, C-585/16, EU:C:2018:584, præmis 111 og 113).
- 65 Som Domstolen endvidere har fastslået, skal den forpligtelse, der er fastsat i artikel 46, stk. 3, i direktiv 2013/32, fortolkes i sammenhæng med den fulde undersøgelsesprocedure for ansøgninger om international beskyttelse, der er reguleret ved dette direktiv (jf. i denne retning dom af 26.7.2017, Sacko, C-348/16, EU:C:2017:591, præmis 42), idet de retsmidler, der specifikt er fastsat i forbindelse med anvendelsen af Dublin III-forordningen, er omhandlet i nævnte forordnings artikel 27, hvilket ligeledes fremgår af 19. betragtning til forordningen.
- 66 Som det bl.a. fremgår af 12. betragtning til direktiv 2013/32, er hovedformålet med dette direktiv at udvikle standarderne for procedurer i medlemsstaterne for tildeling og fratagelse af international beskyttelse yderligere.
- 67 Ifølge 54. betragtning til direktiv 2013/32 bør dette direktiv ganske vist finde anvendelse på ansøgere, som Dublin III-forordningen gælder for, i tillæg til og uden at berøre bestemmelserne i nævnte forordning.
- 68 Det kan imidlertid ikke heraf udledes, at den kompetente ret i en medlemsstat inden for rammerne af et søgsmål, der er anlagt af en ansøger om international beskyttelse til prøvelse af en afgørelse om at betragte den pågældendes ansøgning om international beskyttelse som ugrundet, i medfør af artikel 46, stk. 1, i direktiv 2013/32 ex officio skal efterprøve, om de i Dublin III-forordningen fastsatte kriterier og procedurer til afgørelse af, hvilken medlemsstat der er ansvarlig for behandlingen af ansøgningen om international beskyttelse, er blevet anvendt korrekt.
- 69 For det første fremgår det udtrykkeligt af 53. betragtning til direktiv 2013/32, at dette direktiv ikke omhandler de procedurer mellem medlemsstaterne, der er reguleret ved Dublin III-forordningen.
- 70 For det andet bestemmer Dublin III-forordningens artikel 2, litra d), at der ved »behandling af en ansøgning om international beskyttelse« i denne forordning forstås »samtlige sagsbehandlingsskridt samt alle afgørelser eller domme, der er truffet eller afsagt af de kompetente myndigheder vedrørende en ansøgning om international beskyttelse i

overensstemmelse med direktiv [2013/32] og direktiv [2011/95], bortset fra procedurerne til afgørelse af, hvilken medlemsstat der er ansvarlig i henhold til bestemmelserne i denne forordning«.

- 71 Som generaladvokaten har fremhævet i punkt 38 i forslaget til afgørelse, følger det heraf, at det ikke påhviler den nationale ret, for hvilken der er anlagt et søgsmål til prøvelse af en afgørelse, der er truffet efter proceduren for behandling af en ansøgning om international beskyttelse som defineret i nævnte bestemmelse, ex officio at vurdere, om proceduren til afgørelse af, hvilken medlemsstat der er ansvarlig i henhold til Dublin III-forordningen, er blevet anvendt korrekt.
- 72 Henset til ovenstående betragtninger skal det tredje spørgsmål besvares med, at artikel 46, stk. 3, i direktiv 2013/32 i en situation som den i hovedsagen omhandlede skal fortolkes således, at den kompetente ret i en medlemsstat ikke er forpligtet til inden for rammerne af et søgsmål, der er anlagt af en ansøger om international beskyttelse til prøvelse af en afgørelse om at betragte den pågældendes ansøgning om international beskyttelse som ugrundet, ex officio at undersøge, om de i Dublin III-forordningen fastsatte kriterier og procedurer til afgørelse af, hvilken medlemsstat der er ansvarlig for behandlingen af nævnte ansøgning, er blevet anvendt korrekt.

Det fjerde, det femte og det syvende spørgsmål

- 73 I sin anmodning om præjudiciel afgørelse har den forelæggende ret anført, at den i hovedsagen omhandlede ansøger om international beskyttelse ganske enkelt betragter sig som »kristen« uden imidlertid at have identificeret sig som medlem af et traditionelt religiøst samfund, og at han hverken har fremført elementer eller fremlagt dokumenter, som gør det muligt at fastslå, om og på hvilken måde han praktiserer sin religion. Den forelæggende ret har endvidere anført, at det ikke fremgår klart, om ansøgerens overbevisning fordrer udførelse af handlinger i offentligheden, eller om ansøgerens forklaringer er tilstrækkelige for at kunne anse en særlig overbevisning for at være en religion som omhandlet i artikel 10, stk. 1, litra b), i direktiv 2011/95. Det er imidlertid alene i forhold til offentlige elementer i tilknytning til den kristne religion, at den aktør, der udøver forfølgelse, vil kunne knytte en forbindelse mellem en ansøger om international beskyttelse og denne religion.
- 74 Den forelæggende ret har endvidere anført, at artikel 32, stk. 2, i direktiv 2013/32, sammenholdt med direktivets artikel 31, stk. 8, litra e), gør det muligt at afvise en ansøgning om international beskyttelse som åbenbart grundløs, såfremt de i disse bestemmelser omhandlede betingelser er opfyldt. Det er imidlertid den forelæggende rets opfattelse, at en manglende afklaring af de relevante omstændigheder, som medfører, at en ansøgning om international beskyttelse betragtes som åbenbart grundløs, ikke må være en følge af processuel passivitet udvist af den administrative myndighed.
- 75 I det foreliggende tilfælde henhører de elementer, som gør det muligt at godtgøre eksistensen af de elementer, der indgår i begrebet »religion« som omhandlet i artikel 10, stk. 1, litra b), i direktiv 2011/95, imidlertid under retten til beskyttelse af privatlivets fred. Domstolen har således udelukket, at der kan kræves bevis for visse aspekter, der henhører under privatlivets fred, i forbindelse med ansøgninger om international beskyttelse. Det er derfor nødvendigt at præcisere, om det under behandlingen af en ansøgning om international beskyttelse er tilladt at forespørge ansøgeren om, på hvilken måde den pågældendes tro kommer til udtryk, eller spørge til den pågældendes adfærd i forhold til den religion, som ligger til grund for vedkommendes ansøgning om international beskyttelse.
- 76 På denne baggrund må det lægges til grund, at den forelæggende ret med det fjerde, det femte og det syvende spørgsmål nærmere bestemt ønsker oplyst, om artikel 10, stk. 1, litra

- b), i direktiv 2011/95 skal fortolkes således, at en ansøger om international beskyttelse, der til støtte for sin ansøgning påberåber sig en risiko for forfølgelse på grund af religion, skal afgive forklaringer eller fremlægge dokumenter vedrørende samtlige de elementer, der indgår i begrebet »religion«, som er omhandlet i nævnte bestemmelse, for at underbygge sine udsagn vedrørende sin religiøse overbevisning.
- 77 Det fremgår af artikel 10, stk. 1, litra b), i direktiv 2011/95, at »[v]ed vurderingen af årsagerne til forfølgelse tager medlemsstaterne hensyn til følgende elementer: [...] Begrebet religion omfatter teistiske, ikke-teistiske og ateistiske overbevisninger, deltagelse i eller undladelse af deltagelse i privat eller offentlig gudstjeneste, enten alene eller i fællesskab med andre, andre religiøse handlinger eller udtryk for synspunkter eller former for personlig eller fællesskabspræget adfærd baseret på eller bestemt af en religiøs overbevisning«.
- 78 I forbindelse med fortolkningen af direktiv 2004/83 har Domstolen allerede haft lejlighed til at fremhæve, at denne bestemmelse giver en bred definition af begrebet »religion«, der omfatter samtlige aspekter af religionen, uanset om de er offentlige eller private, kollektive eller individuelle (jf. i denne retning dom af 5.9.2012, Y og Z, C-71/11 og C-99/11, EU:C:2012:518, præmis 63).
- 79 I denne henseende fremgår det klart af den nævnte bestemmelses ordlyd, og især af anvendelsen af udtrykket »navnlig«, at den definition af begrebet »religion«, som bestemmelsen indebærer, alene angiver en ikke-udtømmende liste over de elementer, som kan kendetegne dette begreb i forbindelse med en ansøgning om international beskyttelse, der er baseret på en frygt for forfølgelse på grund af religion.
- 80 Som det fremgår af denne definition, omfatter begrebet »religion« navnlig dels teistiske, ikke-teistiske og ateistiske overbevisninger, hvilket, henset til de anvendte udtryks generelle karakter, fremhæver, at definitionen omfatter såvel »traditionelle« religioner som øvrige overbevisninger, dels deltagelse i eller undladelse af deltagelse i gudstjeneste, enten alene eller i fællesskab med andre, hvilket indebærer, at et manglende tilhørsforhold til et religiøst samfund ikke i sig selv kan være afgørende ved undersøgelsen af dette begreb.
- 81 Hvad desuden angår begrebet »religion« som omhandlet i artikel 10 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«), der ligeledes skal tages i betragtning ved fortolkningen af direktiv 2011/95, således som det fremgår af 16. betragtning til nævnte direktiv, har Domstolen fremhævet dette begrebs brede betydning, som kan omfatte både forum internum, dvs. den omstændighed at have en tro, og forum externum, dvs. bekendelsen til den religiøse tro i det offentlige rum, idet religion kan komme til udtryk i såvel den ene som den anden form (jf. i denne retning dom af 29.5.2018, Liga van Moskeeën en Islamitische Organisaties Provincie Antwerpen m.fl., C-426/16, EU:C:2018:335, præmis 44, og af 10.7.2018, Jehovan todistajat, C-25/17, EU:C:2018:551, præmis 47 og den deri nævnte retspraksis).
- 82 Henset til disse elementer kan det ikke kræves af en ansøger om international beskyttelse, der har påberåbt sig en risiko for forfølgelse på grund af religion, at den pågældende med henblik på at underbygge sin religiøse overbevisning afgiver forklaringer eller fremlægger dokumenter vedrørende hvert enkelt af de elementer, der er omfattet af artikel 10, stk. 1, litra b), i direktiv 2011/95.
- 83 Som generaladvokaten ligeledes har anført i punkt 43 og 44 i forslaget til afgørelse, skal de handlinger, som en ansøger – såfremt den pågældende sendes tilbage til sit hjemland – risikerer at blive udsat for af myndighederne i dette land på grund af religion, nemlig bedømmes på grundlag af alvoren heraf. Henset til dette kriterium kan disse handlinger

således kvalificeres som »forfølgelse«, uden at det er nødvendigt, at de krænker hvert af de elementer, der er omfattet af begrebet religion.

- 84 Ansøgeren skal imidlertid behørigt underbygge sine udsagn vedrørende sin angivelige religiøse konvertering, idet de blotte forklaringer vedrørende en religiøs overbevisning eller et tilhørsforhold til et religiøst samfund kun betragtes som et udgangspunkt for den i artikel 4 i direktiv 2011/95 fastsatte procedure til vurdering af kendsgerningerne og omstændighederne (jf. analogt dom af 2.12.2014, A m.fl., C-148/13 – C-150/13, EU:C:2014:2406, præmis 49, og af 25.1.2018, F, C-473/16, EU:C:2018:36, præmis 28).
- 85 I denne henseende fremgår det af selve ordlyden af dette direktivs artikel 4, stk. 1, at medlemsstaterne kan betragte det som ansøgerens pligt hurtigst muligt at fremlægge alle de elementer, der er nødvendige for at underbygge den pågældendes ansøgning om international beskyttelse (jf. analogt dom af 2.12.2014, A m.fl., C-148/13 – C-150/13, EU:C:2014:2406, præmis 50).
- 86 Det fremgår af nævnte direktivs artikel 4, at hvis der i forbindelse med den af de kompetente myndigheder foretagne vurdering er aspekter af de forklaringer, som en ansøger om international beskyttelse har givet, der ikke er underbygget af dokumentation eller andre beviser, kan der kun tages hensyn til disse aspekter, såfremt de kumulative betingelser, der er fastsat i samme direktivs artikel 4, stk. 5, litra a)-e), er opfyldt.
- 87 Blandt disse betingelser findes navnlig den kendsgerning, at ansøgerens forklaringer anses for sammenhængende og troværdige og ikke strider imod tilgængelige specifikke og generelle oplysninger, der er relevante for ansøgerens sag, og den omstændighed, at ansøgerens almindelige troværdighed er slået fast (jf. i denne retning dom af 25.1.2018, F, C-473/16, EU:C:2018:36, præmis 33). Den kompetente myndighed skal i givet fald også tage de forklaringer, der er afgivet med hensyn til manglen på beviser, og ansøgerens generelle troværdighed i betragtning (dom af 25.1.2018, F, C-473/16, EU:C:2018:36, præmis 41 og den deri nævnte retspraksis).
- 88 Som generaladvokaten har fremhævet i punkt 47 i forslaget til afgørelse, skal der i forbindelse med ansøgninger om international beskyttelse, som er begrundet i frygt for forfølgelse på grund af religion, ud over ansøgerens personlige status og situation, bl.a. tages hensyn til den pågældendes religiøse overbevisning og omstændighederne i forbindelse med denne overbevisnings opståen, måden, hvorpå den pågældende forstår og oplever sin tro eller mangel på tro, vedkommendes forhold til de doktrinære, rituelle eller normative aspekter af den religion, som den pågældende angiver at tilhøre eller ikke længere ønsker at tilhøre, den pågældendes eventuelle særlige rolle i formidlingen af sin tro samt samspillet mellem religiøse faktorer og identitetsmæssige, etniske og kønsspecifikke faktorer.
- 89 Hvad endelig angår den tvivl, som den forelæggende ret har givet udtryk for med hensyn til muligheden for i forbindelse med ansøgninger om international beskyttelse at bevise visse aspekter, der er knyttet til privatlivets fred, bemærkes, at selv om Domstolen ganske vist i dom af 2. december 2014, A m.fl. (C-148/13 – C-150/13, EU:C:2014:2406), fandt, at de kompetente myndigheders fremgangsmåde ved vurderingen af de forklaringer og den dokumentation og øvrige beviser, der er afgivet og fremlagt til støtte for sådanne ansøgninger, skal være i overensstemmelse med retten til respekt for privatliv og familieliv, vedrørte denne dom specifikt detaljeret udspejlingen vedrørende ansøgerens seksuelle adfærd, hvilket i særlig høj grad er omfattet af en persons intimsfære. Den forelæggende ret har imidlertid ikke gjort rede for tilsvarende betragtninger i forbindelse med hovedsagen.
- 90 Henset til ovenstående betragtninger skal det fjerde, det femte og det syvende spørgsmål besvares med, at artikel 10, stk. 1, litra b), i direktiv 2011/95 skal fortolkes således, at en

ansøger om international beskyttelse, der til støtte for sin ansøgning påberåber sig en risiko for forfølgelse på grund af religion, ikke skal afgive forklaringer eller fremlægge dokumenter vedrørende samtlige de elementer, der indgår i begrebet »religion«, som er omhandlet i nævnte bestemmelse, for at underbygge sine udsagn vedrørende sin religiøse overbevisning. Det påhviler imidlertid ansøgeren på troværdig vis at underbygge sine udsagn ved at fremlægge elementer, som gør det muligt for den kompetente myndighed at forsikre sig om rigtigheden heraf.

Det sjette spørgsmål

- 91 Den forelæggende ret har anført, at ifølge de oplysninger, der er blevet fremlagt for den, fastsætter den »islamiske lov om apostasi« (lov om frafald) dødsstraf for iranske statsborgeres ændring af deres religiøse tilhørsforhold, der betragtes som proselytisme, »fjendtlighed over for Gud« og »fornærmelse af profeten«. Den har hertil tilføjet, at selv om en sådan lovgivning ikke specifikt er rettet mod den kristne religion, er personer, der er konverteret til kristendommen, i Iran blevet idømt straffe på et år i fængsel og to års forbud mod at forlade området. I hovedsagen er den ansøgning om international beskyttelse, som Bahtiyar Fathi har indgivet, således begrundet i den forfølgelse, som han har været udsat for som følge af en sådan konvertering.
- 92 På denne baggrund må det lægges til grund, at den forelæggende ret med det sjette spørgsmål nærmere bestemt ønsker oplyst, om artikel 9, stk. 1 og 2, i direktiv 2011/95 skal fortolkes således, at et forbud mod handlinger, der går imod statsreligionen i det land, hvor en ansøger om international beskyttelse har sin oprindelse, og som straffes med dødsstraf eller fængselsstraf, kan udgøre »forfølgelse« som omhandlet i nævnte artikel.
- 93 I henhold til artikel 9, stk. 1, i direktiv 2011/95 skal adfærd for at kunne anses for »forfølgelse« som omhandlet i Genèvekonventionens artikel 1, afsnit A, være tilstrækkelig alvorlig på grund af sin karakter eller gentagne forekomst til at udgøre en alvorlig krænkelse af de grundlæggende menneskerettigheder, navnlig de rettigheder, der ikke kan fraviges i henhold til EMRK's artikel 15, stk. 2, eller bestå i anvendelse af flere foranstaltninger, herunder krænkelse af menneskerettighederne, der er tilstrækkelig alvorlige til at berøre et menneske på en tilsvarende måde. I overensstemmelse med direktivets artikel 9, stk. 2, litra b) og c), kan »forfølgelse« i henhold til nævnte artikels stk. 1 f.eks. tage form af »juridiske, administrative, politimæssige og/eller retlige foranstaltninger, der i sig selv er diskriminerende eller gennemføres på en diskriminerende måde« og af »uforholdsmæssig eller diskriminerende retsforfølgning eller straf«.
- 94 Som Domstolen har anført, fremgår det af ordlyden af direktivets artikel 9, stk. 1, at der kræves en »alvorlig krænkelse« af religionsfriheden, der berører den pågældende person i væsentlig grad, for at de omhandlede handlinger kan anses for forfølgelse (dom af 5.9.2012, Y og Z, C-71/11 og C-99/11, EU:C:2012:518, præmis 59).
- 95 Dette krav er opfyldt, når ansøgeren om international beskyttelse på grund af udøvelsen af denne frihed i sit hjemland er udsat for en reel risiko for bl.a. at blive udsat for forfølgelse eller umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf fra en af de aktører, der henvises til i direktivets artikel 6 (jf. i denne retning dom af 5.9.2012, Y og Z, C-71/11 og C-99/11, EU:C:2012:518, præmis 67).
- 96 I det foreliggende tilfælde bemærkes, at den omstændighed, at en lovgivning såsom den i hovedsagen omhandlede lov om apostasi fastsætter dødsstraf eller fængselsstraf som sanktion, i sig selv kan udgøre »forfølgelse« som omhandlet i artikel 9, stk. 1, i direktiv 2011/95 under forudsætning af, at en sådan sanktion faktisk anvendes i det hjemland, som

har vedtaget en sådan lovgivning (jf. analogt dom af 7.11.2013, X m.fl., C-199/12 – C-201/12, EU:C:2013:720, præmis 56).

- 97 En sådan straf udgør nemlig en uforholdsmæssig eller diskriminerende sanktion som omhandlet i direktivets artikel 9, stk. 2, litra c) (jf. analogt dom af 7.11.2013, X m.fl., C-199/12 – C-201/12, EU:C:2013:720, præmis 57).
- 98 Som generaladvokaten i det væsentlige har anført i punkt 61 i forslaget til afgørelse, påhviler det i sager vedrørende straffen for handlinger, der knytter sig til udøvelsen af religionsfriheden, de myndigheder i medlemsstaterne, der har kompetence til at behandle ansøgninger om international beskyttelse, på grundlag af ansøgerens forklaringer og de dokumenter, den pågældende eventuelt har fremlagt, eller på grundlag af enhver oplysning fra troværdige kilder, at fastslå, om den dødsstraf eller fængselsstraf, der er fastsat i en sådan lovgivning, i praksis anvendes i ansøgerens hjemland. Det er således i lyset af disse omstændigheder, at de nationale myndigheder skal afgøre, om ansøgerens frygt for, at den pågældende ved tilbagevenden til sit hjemland vil blive forfulgt, faktisk kan anses for at være velbegrundet (jf. analogt dom af 7.11.2013, X m.fl., C-199/12 – C-201/12, EU:C:2013:720, præmis 59 og 60).
- 99 Det spørgsmål, som den forelæggende ret har rejst om, hvorvidt det således strafbelagte forbud i hjemlandet kan anses for nødvendigt for at beskytte den offentlige orden eller andres rettigheder og friheder, er uden relevans. Under behandlingen af en ansøgning om tildeling af flygtningestatus skal den kompetente myndighed afgøre, om der består en frygt begrundet i forfølgelse som omhandlet i direktiv 2011/95, uden at det herved er af betydning, om den foranstaltning i hjemlandet, hvorfra risikoen for forfølgelse udspringer, henhører under dette lands opfattelse af den offentlige orden, rettigheder eller friheder.
- 100 Hvad endvidere angår chartrets artikel 10 og 18, som den forelæggende ret ligeledes har henvist til, er det tilstrækkeligt at bemærke, at disse bestemmelser ikke inden for rammerne af besvarelsen af nærværende præjudicielle spørgsmål bidrager til yderligere specifik vejledning.
- 101 Henset til ovenstående betragtninger skal det sjette spørgsmål besvares med, at artikel 9, stk. 1 og 2, i direktiv 2011/95 skal fortolkes således, at et forbud mod handlinger, der går imod statsreligionen i det land, hvor en ansøger om international beskyttelse har sin oprindelse, og som straffes med dødsstraf eller fængselsstraf, kan udgøre »forfølgelse« som omhandlet i nævnte artikel, forudsat at myndighederne i dette land i praksis sanktionerer forbuddet, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.

Sagsomkostninger

- 102 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Anden Afdeling) for ret:

- 1) Artikel 3, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 604/2013 af 26. juni 2013 om fastsættelse af kriterier og procedurer til afgørelse af, hvilken medlemsstat der er ansvarlig for behandlingen af en ansøgning om international beskyttelse, der er indgivet af en tredjelandstatsborger eller en statsløs i en af**

- medlemsstaterne, skal i en situation som den i hovedsagen omhandlede fortolkes således, at den ikke er til hinder for, at myndighederne i en medlemsstat indleder en realitetsbehandling af en ansøgning om international beskyttelse som omhandlet i forordningens artikel 2, litra d), uden at myndighederne på grundlag af de i nævnte forordning fastsatte kriterier har truffet en udtrykkelig afgørelse om, at ansvaret for at foretage en sådan behandling påhviler nævnte medlemsstat.
- 2) Artikel 46, stk. 3, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2013/32/EU af 26. juni 2013 om fælles procedurer for tildeling og fratagelse af international beskyttelse skal i en situation som den i hovedsagen omhandlede fortolkes således, at den kompetente ret i en medlemsstat ikke er forpligtet til inden for rammerne af et søgsmål, der er anlagt af en ansøger om international beskyttelse til prøvelse af en afgørelse om at betragte den pågældendes ansøgning om international beskyttelse som ugrundet, ex officio at undersøge, om de i forordning nr. 604/2013 fastsatte kriterier og procedurer til afgørelse af, hvilken medlemsstat der er ansvarlig for behandlingen af nævnte ansøgning, er blevet anvendt korrekt.
 - 3) Artikel 10, stk. 1, litra b), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/95/EU af 13. december 2011 om fastsættelse af standarder for anerkendelse af tredjelandstatsborgere eller statsløse som personer med international beskyttelse, for en ensartet status for flygtninge eller for personer, der er berettiget til subsidiær beskyttelse, og for indholdet af en sådan beskyttelse skal fortolkes således, at en ansøger om international beskyttelse, der til støtte for sin ansøgning påberåber sig en risiko for forfølgelse på grund af religion, ikke skal afgive forklaringer eller fremlægge dokumenter vedrørende samtlige de elementer, der indgår i begrebet »religion«, som er omhandlet i nævnte bestemmelse, for at underbygge sine udsagn vedrørende sin religiøse overbevisning. Det påhviler imidlertid ansøgeren på troværdig vis at underbygge sine udsagn ved at fremlægge elementer, som gør det muligt for den kompetente myndighed at forsikre sig om rigtigheden heraf.
 - 4) Artikel 9, stk. 1 og 2, i direktiv 2011/95 skal fortolkes således, at et forbud mod handlinger, der går imod statsreligionen i det land, hvor en ansøger om international beskyttelse har sin oprindelse, og som straffes med dødsstraf eller fængselsstraf, kan udgøre »forfølgelse« som omhandlet i nævnte artikel, forudsat at myndighederne i dette land i praksis sanktionerer forbuddet, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.

Underskrifter

* Processprog: bulgarsk.